

Rechter erkent verband hersentumor en gebruik van een mobiele telefoon

Martine Vriens

Een Italiaanse rechter heeft bij uitspraak van 30 maart 2017 (n.452/2015 RG) het verband erkend tussen de hersentumor van een werknemer van een telecombedrijf en het gebruik van zijn mobiele telefoon. De man is voor 23% arbeidsongeschikt verklaard en heeft nu recht op een uitkering.

De man – als coördinator van 15 collega's – gebruikte zijn telefoon van 1995 tot 2010 erg veel. Hij belde meer dan drie uur per dag voor zijn werk, veelal ook in de auto. In de begintijd waren er ook geen oortjes die de blootstelling aan EMV verminderden en zeker ook de eerste telefoons – die gebruik maakten van een bepaalde technologie – verergerden de blootstelling. De rechter oordeelt dan ook dat de man zijn telefoon excessief gebruikte voor werkdoeleinden.

Vervolgens moet vastgesteld worden of er een verband is tussen de blootstelling op het werk en het akoestisch neuroom dat de man heeft opgelopen. De rechter oordeelt dat uit de twee zeldzame omstandigheden die zich voordoen – een zeldzame tumor en een ongebruikelijk hoge blootstelling – kan worden afgeleid dat dat getuigt voor een causaal verband. Wat verder van belang is is dat de periode van blootstelling – vanaf het begin van de blootstelling in 1995 tot de eerste tekenen van de tumor in 2010 – correspondeert met de latentietijd van 15 jaar wat een heel gebruikelijke periode is bij dit soort tumoren. Verder wordt benadrukt dat de man rechtshandig is en dat de tumor aan de rechterkant van zijn hoofd is ontstaan.

De rechter stelt dat bekend is dat de wetenschappelijke literatuur verdeeld is over de

gevolgen van het gebruik van mobiele telefoons. De rechter noemt hier als mijlpaal de IARC-WHO – die de hoogste voorzichtigheid betracht bij de beoordeling of iets kankerverwekkend is – die EMV, na een gedegen analyse, als mogelijk kankerverwekkend heeft geclassificeerd.

Op grond van bovenstaande feiten is het volgens de rechter evident dat een causaal verband (of op zijn minst mede causaal) moet worden aangenomen op basis van een (Italiaanse) rechtsregel 'piu probabile che no' (meer waarschijnlijk dan niet). Een plausibelere verklaring is er niet, en is ook niet aangevoerd door verweerder.

Over de onderzoeken die ervan uitgaan dat er geen verband is stelt de rechter het volgende. Eén van die onderzoeken, Interphone, toont een verhoogd risico van 40% aan op gliomen – wat de man heeft – bij personen die de telefoon veel en lang gebruikten. Ook overige toelichtingen op dit onderzoek stellen dat er aanwijzingen zijn dat er een verhoogd risico is op gliomen bij hogere blootstelling. Verder is van belang dat de Hoge Raad in een eerdere soortgelijke uitspraak heeft geoordeeld dat het deel van het Interphone onderzoek waarin het in algemene zin het verband tussen tumoren en blootstelling probeert uit te sluiten, niet bijzonder geloofwaardig is omdat het onderzoek medegefinancierd is door bedrijven die mobiele telefoons produceren. En er is sprake is van belangenverstremming van de wetenschappers die elk verband met kracht ontkennen, Ahlbom en Repacholi. Verder wordt het (mede) causale verband tussen tumoren en blootstelling ook bevestigd in de jurisprudentie.

Ook hecht de rechter bijzondere betekenis aan het volgende. Het risico op kanker voor de overlevenden van Hiroshima en Nagasaki is vastgesteld op 1,39 voor alle soorten tumoren terwijl bij degenen die zo lang en veel bellen dit in het Interphone onderzoek is vastgesteld op 1,44. De rechter ziet niet in dat als niemand in twijfel trekt dat er een (mede) causaal verband is tussen een explosie van een atoombom en tumoren, dit niet analoog kan worden aangenomen bij blootstelling aan EMV en deze zeldzame tumoren omdat het hier gaat om een gekwantificeerd risico dat voor beide hypothesen volledig gelijk is.

De rechter benadrukt als laatste dat hetgeen verweerder heeft aangevoerd - dat er geen werkingsmechanisme bekend zou over hoe blootstelling aan EMV een carcinogeen effect zou kunnen veroorzaken - niet overtuigend is. Niemand twijfelt aan het carcinogene effect bij asbest, terwijl ook bij asbest geen werkingsmechanisme vastgesteld is dat het met zekerheid kan verklaren. Een belangwekkende uitspraak die in alle media

is verschenen. In 2012 had de Hoge Raad een uitspraak van de rechtbank in Brescia bevestigd waarin ook het verband tussen de hersentumor die een werknemer had opgelopen en zijn excessieve telefoongebruik werd erkend. Ook deze werknemer kwam daarmee in aanmerking voor een arbeidsongeschiktheidsuitkering.

De rechter haalt deze uitspraak ook aan. Een week na bekendmaking van deze uitspraak heeft ook de rechtbank van Florence een soortgelijke uitspraak gedaan en geoordeeld dat een man - die meer dan tien jaar dagelijks twee a drie uur belde met zijn mobiele telefoon - recht heeft op een arbeidsongeschiktheidsuitkering. Dit vanwege een akoestisch neuroom dat hij heeft opgelopen en er een verband wordt gelegd met het excessieve gebruik van zijn telefoon. Deze uitspraak moet nog gepubliceerd worden.

Voor verdere informatie en/of vragen over deze uitspraak martinevriens@hotmail.com. Tel. 0497338030

Californische rechter - document over mobieltjes vrijgegeven

De 'Californian department of public health' (CDPH) heeft een in 2009 opgesteld document, bedoeld om het publiek te waarschuwen voor de risico's van mobiele telefoons, jarenlang geheim gehouden om politieke redenen. Het document is opgesteld door artsen en geeft in twee pagina's samenvattingen van wetenschappelijke studies waaruit blijkt dat mobiel telefoongebruik op de lange termijn het risico op hersenkanker en andere gezondheidsproblemen verhoogt en geeft tips hoe men blootstelling aan EMV kan verminderen. Daarbij benadrukt het het grotere risico voor zwangere vrouwen, kinderen en tieners. Dit document - wat tot 2015 wel 27 wijzigingen heeft ondergaan - is door het departement echter nooit vrijgegeven.

Moscowitz van de Universiteit van Californië in Berkeley kwam eind 2013 achter het bestaan van dit document en heeft verschillende malen om vrijgeving van het document gevraagd. Helaas zonder resultaat. Omdat Moscowitz van mening was dat het publiek recht had op deze informatie van de CDPH spande hij in 2016 een rechtszaak aan.

Het is veelzeggend wat de CDPH in het verweer aangeeft: "[t]he public's health may be harmed" simply by release of the Document (Starr Decl., ¶ 19(a)) ... that the memo "will needlessly confuse, and possibly alarm, cell phone users" (id., ¶ 24; same); and even speculates that release of the document will cause both those with and without